

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Tożsamość nauk o zarządzaniu: rozwój, legitymizacja, wyróżniki

Prof. zw dr hab. Wojciech Czakon
Katedra Zarządzania Strategicznego

Warszawa, 14 marca 2018r.

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wprowadzenie 1/2

- Identyfikacji dyscypliny akademickiej towarzyszy
  - przekonanie o jej odrębnym istnieniu podzielane przez społeczność, która ją uprawia (Nag i in. 2007),
  - postrzeganie tej odrębności przez przedstawicieli innych dyscyplin (Biglan, 1973).
- Tożsamość nauk jest więc konstrukcją społeczną, w której zachodzą jednocześnie trzy zjawiska (Dumez, 2004). :
  - bliskości poznawczej jej przedstawicieli;
  - dystansu poznawczego wobec innych;
  - granica pomiędzy społecznościami akademickimi, nawet jeśli nie jest ona całkiem szczelna.

Wprowadzenie 2/2

- Pesymistyczna teza o trudności jednoznacznego zdefiniowania tożsamości nauk o zarządzaniu wiązana była dotychczas z:
  - Równoległością rozwoju teorii zarządzania i wiedzy praktycznej, interdyscyplinarnością, krótką historią, zróżnicowaniem wewnętrznym (Trocki, 2005);
  - Młodością i dynamiką, zróżnicowaniem problematyki, praktycznością, metodologicznym niedorozwojem (Kozmiński, 2011);
  - Rozproszeniem publikacyjnym, eklektyzmem, utylitarnością, instytucjonalizacją, odrębnością tematyczną subdyscyplin (Cyfert i in. 2014).

Krytycznie o atrybutach NoZ 1/2

1. Potoczny pogląd o niskim statusie naukowym nauk o zarządzaniu związany z wiekiem jest **nieuzasadniony**:
  - i. Socjologia, lingwistyka, psychiatria ,biotechnologia, inżynieria materiałowa, inżynieria medyczna czy nanotechnologia są młodsze.
2. Rozproszenie dziedzinowe, różnorodność metodologiczna, a nawet epistemologiczna (Hatchuel, 2005) znajdują **uzasadnienie**:
  - i. ciągle wyodrębniają się nowe nurty badań, które w miarę rozwoju własnego dorobku aspirują do odrębnej tożsamości
  - ii. przejawia się niestałym stanem dyscypliny,
  - iii. ujawnia wzorzec rozwojowy wynikający z uznanych wymagań stawianych nurtom badawczym i subdyscyplinom.

Krytycznie o atrybutach NoZ 2/2

3. Liczebność studentów, wydziałów, uczelni, publikacji, czasopism itd. czyli materialny wyraz znaczenia społecznego nauk o zarządzaniu jednoznacznie wskazuje na **dominującą popularność** tej dyscypliny pośród wszystkich dyscyplin akademickich.

4. „**Praktyczność** wyraża dualność nauk o zarządzaniu, które rozwinęły się ze skutecznej praktyki kierowniczej w celu wspierania tej praktyki. Podobnie jednak jak sztuka chirurga ma oparcie w naukach medycznych i dzięki nim rośnie jej sprawność, podobnie jak inżynieria rozwija się dzięki naukom technicznym, tak i sztuka zarządzania rozwija się w oparciu o nauki o zarządzaniu” (Thompson, 1956).

Rozwój dyscypliny NoZ 1/3

Dyscyplinę naukową charakteryzują:

- odrębność pojęciowa języka (Nag i in. 2007);
- istnienie społeczności zorganizowanej w stowarzyszenia naukowe z własnym systemem komunikacji, kodeksem etycznym oraz kulturą,
- ścieżki kariery akademickiej,
- uporządkowana teoria, uznana literatura (Bird i in. 2002);
- praktyczne zastosowanie,
- dziedzinowa organizacja uniwersytetów (Biglan, 1973).

Rozwój dyscypliny NoZ 2/3

- Trend rozwoju instytucjonalnego nauk o zarządzaniu jednoznacznie przejawia się:
  - tendencję **wzrostową** nauczania zarządzania i dyfuzji wiedzy z tej dyscypliny,
  - poprzez **upowszechnianie** się szkół biznesu, firm konsultingowych, konferencji, czasopism, stowarzyszeń naukowych itd. (Hatchuel, 2005).
- Dynamikę sektora edukacji menedżerskiej (Roos, 2014), opisać można **etapami**: utworzenia, rewolucji, kryzysu.

Rozwój dyscypliny NoZ 3/3

- Rozwój teorii nauk o zarządzaniu:
  - stoi wobec wyzwania **nadążania** za zmianami zachodzącymi zarówno w otoczeniu, które modyfikują kontekst ich działania (Tsoukas, 1994), jak również zmian w samych organizacjach;
  - przejawia się również w charakterystyczny sposób, polegający na **pojawnianiu** się nowych sub-dyscyplin;
- Konstruowanie tożsamości nauk o zarządzaniu jest **procesem** świadomym, celowym i zinstytucjonalizowanym.

Legitymizacja NoZ 1/2

- Uzyskanie legitymizacji jest dla organizacji **ważne** dlatego, że ułatwia dostęp do zasobów, uzyskuje wsparcie otoczenia, a także prowadzi do wyższego poziomu satysfakcji ludzi (Hensel, 2017).
- Legitymizacja społeczna NoZ wyraziście kontrastuje z **kontrowersyjnym statusem** akademickim sprowadzającym się do trzech argumentów (Hatchuel, 2005):
  - jedności paradygmatycznej,
  - Znaczenia,
  - jakości kształcenia.

Legitymizacja NoZ 2/2

- Wysiętek legitymizacyjny środowisko nauk o zarządzaniu realizuje instytucjonalnie co najmniej od sześciu dekad, którego efektem jest **uporządkowanie**:
  - problemowe w postaci sub-dyscyplin,
  - instytucjonalne oparte o procedury akredytacji i odrębność organizacyjną w strukturach uniwersyteckich.
  - Metodologiczne wyrażone preferencjami czasopism naukowych.
- Uprawnione wobec tego wydaje się stwierdzenie, że nauki o zarządzaniu **nie są już** splątana semantycznie i teoretycznie „dżunglą” (Koontz, 1961).

Wyróżniki NoZ 1/2

- Refleksja o dyscyplinie akademickiej wymaga udzielenia odpowiedzi na pytania (Barney, 2002):
  - co jest kluczową zmienną zależną nauk o zarządzaniu?
  - jakie ramy teoretyczne są właściwe do badania problemów zarządzania?
  - jaka jednostka analizy jest adekwatna do badania problemów zarządzania?
  - jaka jest rola ogólniejszych wyzwań społecznych dla tej dyscypliny?

Wyróżniki NoZ 2/2

- Uprawnione wydaje się stwierdzenie, że **przedmiotem** nauk o zarządzaniu jest współdziałanie ludzi ze względu na jego sprawność, a metody badawcze obejmują wszystkie metody badań naukowych.
- Współdziałanie ludzi jest transformatywne i twórcze, w którym znaczenie „prawdy” a nawet „rzeczywistości” zależy od modeli działania wpływających na poznanie ludzkie (Hatchuel, 2005).
- Jeśli fundamentem ekonomii jest niewidzialna ręka rynku, która sugeruje istnienie obiektywnych mechanizmów i praw rządzących gospodarką, to nauki o zarządzaniu skupiają się na **widzialnej ręce menedżera** (Chandler, 1977).

Zakończenie

- Przedmiotem nauk o zarządzaniu jest działanie i dzieło człowieka, niedoskonałe i zmienne, odtwarzane z różnym efektem w czasie i przestrzeni z różnym efektem.
- Odróżnia to nauki o zarządzaniu od:
  - badań nad dziełem czy działaniem natury,
  - ekonomii, bowiem nauki o zarządzaniu rozpoznają sposoby działania prowadzące lub nie do skutecznego wcielenia w życie podjętych decyzji.
- Potrzeba nadążania za praktyką i kształtowania praktyki menedżerskiej dynamizuje rozwój nauk o zarządzaniu.